

Geluid

Zaaknummer :
Registratienummer :
Omschrijving project : Moskee
Aanvrager :
Projectlocatie : Bellavistaterrein

Adviseur : P. Leemreize
Datum advies : 20 april maart 2015
Advies aan : Mark Hendriks/Marita Weerink/Fons Reekers

Beoordeling adviseur

Inleiding.

Gekeken is naar de geluidsuitstraling van een nieuwe moskee op het Bellavistaterrein. Daarbij is o.a. input gebruikt over het oproepen tot gebed vanaf een minaret op andere plaatsen in Nederland. Het gaat daarbij om de frequentie van het omroepen en welk geluidsniveau bij woningen door omwonenden redelijkerwijs acceptabel is. Daarbij rekening houdend met het feit dat enige hinder zeker voor dit wettelijk gevoelige aspect geaccepteerd zal moeten worden. De frequentie is per gemeente en per moskee verschillend. Soms 1 keer per week, maar ook twee keer per week. Er is een tendens dat moskeeën maximaal gebruik willen (gaan) maken van het "recht" tot oproepen tot gebed, waarbij 1 keer per dag in het middaguur de Azan moet gaan klinken. In Nederland zijn geen gemeenten die hierover nadere regels hebben opgenomen in de APV wat betreft de frequentie en het geluidsniveau (bronniveau van de speakers aan de minaret, geluidsniveau bij woningen). Meestal gaat dit in overleg met het bestuur van de moskee. Hieraan wordt ook de voorkeur gegeven gezien de commentaren en beschouwingen over de mogelijkheden tot regulering.

Wettelijke mogelijkheden tot regulering.

Het oproepen tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging wordt beschermd door artikel 6 van de Grondwet (zie ook Handelingen II 1987-1988, blz. 2241). De wet kan ter zake van de uitoefening van dit recht buiten gebouwen en besloten plaatsen regels stellen ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden. In artikel 10 van de Wet openbare manifestaties is bepaald dat klokgelui ter gelegenheid van godsdienstige en levensbeschouwelijke plechtigheden en lijkplechtigheden, evenals oproepen tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, zijn toegestaan. De gemeenteraad is bevoegd regels te stellen met betrekking tot de duur en het geluidsniveau.

Aan het recht op belijden (en betogen) is verbonden het ("connexe") recht op geluidsversterking. Dit recht is ondergeschikt aan het recht op belijden en dient ervan onderscheiden te worden. Het wordt niet rechtstreeks beschermd door artikel 6 Grondwet, maar valt wel onder het bereik van artikel 7, derde lid, Grondwet (vrijheid van meningsuiting). Omdat een eventuele beperking van het recht op geluidsversterking zijn weerslag kan hebben op de uitoefening van het recht op vrijheid van godsdienst zal volgens de jurisprudentie bij die beperking de nodige zorgvuldigheid in acht genomen moeten worden. Zo zal de beperking geen verband mogen houden met beperking van de inhoud van het belijden. Verder moet de beperking noodzakelijk zijn met het oog op de belangen die de wettelijke regeling waarop de beperking rust, beoogt te dienen en mag deze niet verder gaan dan met het oog op de bescherming van die belangen strikt nodig is. De beperking mag bovendien niet zo ver gaan dat van het connexe recht geen gebruik van betekenis meer overblijft. (zie ABRvS 5 januari 1996, AB 1996, 179).

Het Activiteitenbesluit is in beginsel ook van toepassing op een moskee. Dit besluit stelt dat bij het bepalen van de geluidsniveaus buiten beschouwing wordt gelaten het geluid ten behoeve van het oproepen tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging of het bijwonen van godsdienstige of levensbeschouwelijke bijeenkomsten en lijkplechtigheden, evenals geluid in verband met het houden

van deze bijeenkomsten of plechtigheden. Hieruit volgt dat enige hinder die omwonenden door dit geluid e.d. ondervinden in hun persoonlijke levenssfeer, niet zonder meer onrechtmatig jegens hen is (Rechtbank Dordrecht, 10 november 2004, LJN: AR5750).

De ruimte voor gemeenten om geluidsoverlast te beperken is naar de mening van de (toenmalige) minister (Ter Horst) toereikend, mede gelet op het belang van de uitoefening van het recht op vrijheid van godsdienst. In dit verband merkte zij op dat deze aangelegenheden niet op voorhand gediend zijn met het stellen van regels, maar dat de voorkeur moet worden gegeven aan een bestuurlijke aanpak waarbij de dialoog met en tussen maatschappelijke groeperingen wordt bevorderd.

Gemeenten kunnen, indien zij dat nodig achten, en in goed overleg met betrokkenen, beperkingen toepassen met betrekking tot excessief geluid. In het geval van de oproep tot het gebed, is excessief geluid onder meer afhankelijk van de frequentie, de duur, het tijdstip, de geluidssterkte en het bereik van de oproep. Meestal roepen moskeeën die overgaan tot gebedsoproepen via luidsprekers éénmaal per week (op vrijdag) ten hoogste voor 2-3 minuten. Het luiden van kerkklokken op zondag gedurende enkele minuten, en ook het oproepen tot het gebed op vrijdagmiddag gedurende enkele minuten kan niet als excessief worden aangemerkt. Het ligt erg gevoelig om met geluid vanwege een moskee anders om te gaan dan met geluid vanwege andere godsdiensten en levensovertuigingen.

Berekeningen bestaande en nieuwe situatie in Almelo.

In de ruimtelijke ordening wordt voor een goed woonklimaat bij woningen in een rustige woonomgeving een waarde van 45 dB(A) gehanteerd voor het langtijdgemiddeld beoordelingsniveau, en een waarde van 65 dB(A) voor pieken als L_{Amax}, beiden in de dagperiode tussen 07.00 en 19.00 uur. In een meer stedelijke omgeving is dit resp. 50 dB(A) en 70 dB(A).

Het is discutabel of het geluid vanwege het oproepen tot gebed zou moeten worden bestempeld als muziekgeluid. Het is een (monotoon) gezongen gebed/oproep vergelijkbaar met een gezongen gebed in de RK-kerk tijdens een Latijnse dienst.

Het onderstaande staat in de Handleiding meten en rekenen industrielawaai 1999:

Muziekgeluid

Als criterium voor het toekennen van een toeslag voor muziekgeluid geldt dat het muziekkarakter duidelijk hoorbaar moet zijn op het beoordelingspunt.

Als er sprake is van muziekgeluid dient op het gemeten of berekende langtijdgemiddeld deelgeluidsniveau vanwege de gehele inrichting een toeslag van 10 dB in rekening te worden gebracht. De toeslag wordt toegepast voor dat deel van de beoordelingsperiode dat er sprake is van muziekgeluid. Indien een toeslag voor muziekgeluid wordt gehanteerd, vervallen eventuele toeslagen voor tonale of impulsachtige geluiden.

Indien de insteek wordt gekozen dat er sprake is van muziekgeluid moet volgens de handleiding muziektoeslag wordt toegepast over het **langtijdgemiddeld deelgeluidsniveau** van een bedrijfstoestand waarbinnen muziekgeluid duidelijk herkenbaar is bij de ontvanger(s). Dat er geen bedrijfsduurcorrectie wordt toegepast bij herkenbaar muziekgeluid staat in het Activiteitenbesluit. Het Activiteitenbesluit sluit het geluid vanwege het oproepen tot gebed nadrukkelijk uit van toetsing.

Rekenresultaten.

Om de bouw van een moskee mogelijk te maken op het Bellavistaterrein dient een bestemmingsplan te worden opgesteld en vastgesteld. In de toelichting bij het bestemmingsplan dient een ruimtelijke onderbouwing voor het aspect geluid te worden opgenomen.

De onderstaande situaties zijn beschouwd:

- equivalente geluidsniveaus vanwege het oproepen tot gebed bij woningen in de omgeving vanwege de bestaande moskee tijdens een klachtensituatie in maart 2011. Het bronniveau (120 dB(A)) van de speakers aan de minaret dat is gehanteerd is gebaseerd op metingen bij de woning aan de Kreek 1.

- equivalente geluidsniveaus vanwege het oproepen tot gebed bij woningen in de omgeving vanwege de bestaande moskee met een gereduceerd bronniveau van de speakers aan de minaret. Bronniveau 109 dB(A).
- equivalente geluidsniveaus vanwege het oproepen tot gebed bij woningen in de omgeving vanwege de nieuwe moskee met een bronniveau van de speakers aan de minaret van 109dB(A). De hoogte van de bron bij nieuwe moskee ligt op 30 meter boven het plaatselijk maaiveld.

Evaluatie rekenresultaten.

Uit het oogpunt van ruimtelijke ordening en inpassing wordt normaliter de VNG-systematiek gehanteerd. Voor kerkgebouwen geldt een minimale afstand van 30 meter tot woningen in een rustig woongebied. Deze afstand zal vrijwel zeker geen relatie hebben met het oproepen tot gebed vanaf een moskee of het luiden van klokken in een kerktoeren. Dit wordt immers beschermd en beschreven in artikel 6 van de Grondwet en artikel 10 van de Wet op de openbare manifestaties. De gemeente kan ter zake van de uitoefening van dit recht buiten gebouwen en besloten plaatsen regels stellen ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden. De regels kunnen ook betrekking hebben op de frequentie, de duur en het geluidsniveau van het oproepen tot gebed of het luiden van klokken. In dit kader is het dus zinvol om te bezien wat uit ruimtelijk oogpunt acceptabel is voor de omgeving maar waarbij ook rekening worden gehouden met de wensen van het moskeebestuur.

In de woonomgeving van de moskee wordt het omgevingsgeluid sterk bepaald door het rail- en wegverkeer. Uit recente geluidsmetingen bij de gevels van de flats van de Swanehof blijkt dat het equivalent geluidsniveau in de dagperiode ca. 60-65 dB(A) bedraagt vanwege het rail- en wegverkeer. Een equivalent geluidsniveau vanwege het omroepen van 60 dB(A) is in dat opzicht acceptabel. Het oproepen zal in het verkeers- en railgeluid steeds goed herkenbaar zijn vanwege het totaal andere karakter. De tijd dat wordt opgeroepen betreft slechts ca. 3 minuten in de dagperiode.

In tabel 1 zijn de rekenresultaten weergegeven. De berekening is uitgevoerd met een bronniveau bij de minaret van 109 dB(A) op een hoogte van 30 meter boven het maaiveld.

Tabel 1: rekenresultaten

		moskee bestaand	moskee bestaand	nieuwe moskee
		klachten situatie	bron 109 dB(A)	bron 109 dB(A)
adressen	rekenhoogte	LAeq	LAeq	LAeq
Swanehof	5	58	48	60
Swanehof	10	60	50	60
woning Veltkampsweg 16	5	60	50	55
appartementen Poulinkstraat	10	52	42	59
woningen Adastr 23/25	5	78	68	54
woning Adastr 20	5	63	53	53
woningen ??	5	61	51	55
De Kreek 1	5	79	69	54
woning W.straat 72	5	82	72	51
woning De Kreek 5	5	80	70	54
woning Adastr 19	5	82	72	54
woning Adastr. ag.	5	74	64	48
woningen gepland ??	5	62	52	63
woningen gepland ??	7,5	63	53	62

woningen gepland ??	10,5	64	54	62
woningen gepland ??	5	69	59	63
woningen gepland ??	7,5	69	59	64
woningen gepland ??	10,5	70	60	64

Indien het oproepen tot gebed wordt beschouwd als muziekgeluid komt het resultaat uit op 70 dB(A) bij de Swanehof. Dus geen bedrijfsduurcorrectie, en een strafcorrectie van + 10 dB(A) voor muziekgeluid boven op de berekende waarde van 60 dB(A). Dit is echter een te zware en niet correcte beoordeling. Ook omdat de tijd dat wordt opgeroepen slechts ca. 3 minuten bedraagt in de dagperiode. Het is niet redelijk dit geluid gelijk te behandelen als muziekgeluid vanwege horeca in de nachtperiode. Daarom dient de straffactor voor muziekgeluid niet te worden toegepast. Als het berekende equivalent geluidsniveau van 60 dB(A) wordt omgerekend met bedrijfsduurcorrectie naar een langtijdgemiddeld beoordelingsniveau dan zal dit ca. 40 dB(A) zijn. En met een muziekstraffactor van 10 dB(A) voor "muziekgeluid" dus ca. 50 dB(A). In bijlage 1 zijn de geluidscontouren zichtbaar gemaakt, berekend als equivalent geluidsniveau exclusief straffactor.

Ter hoogte van de rekenpunten 11 en 12 kunnen op grond van de huidige bestemming woningen worden gebouwd. Het equivalent geluidsniveau tijdens het oproepen tot gebed zal hier naar verwachting 62 – 64 dB(A) bedragen. Indien ook bij deze woningen een toetswaarde van 60 dB(A) wordt gehanteerd moet dus het bronniveau aan de minaret verder terug naar ca. 105 dB(A).

Conclusies:

Gezien het feit dat het equivalent geluidsniveau in de omgeving van de nieuwe moskee in de dagperiode sterk wordt bepaald door het weg- en railverkeer zijn de ambitiewaarden in het geluidbeleid hier op aangepast. Een equivalent geluidsniveau van 60 dB(A) tijdens het oproepen tot gebed bij de bestaande woningen en appartementen is op basis van het geluidbeleid acceptabel en past binnen de ambities. Het bronniveau mag dan maximaal 109 dB(A) bedragen.

Indien nieuwe geluidsgevoelige objecten worden gerealiseerd in de directe omgeving van de moskee ter hoogte van de rekenpunten 11 en 12, en ook moet worden voldaan aan een toetswaarde van 60 dB(A) LAeq, dan zal het bronniveau aan de moskee terug moeten naar ca. 105 dB(A).

Geadviseerd wordt om het voorgaande eerst intern te bespreken en vervolgens met het bestuur van de moskee wat hun ambities zijn wat betreft het omroepen. Tevens wordt geadviseerd om te bekijken hoe omwonenden kunnen worden betrokken in het proces om draagvlak te hebben en problemen en spanningen in de toekomst te voorkomen.

Bijlagen:

- Bijlage 1: LAeq-geluidscontouren nieuwe moskee, bronniveau 109 dB(A).
- Bijlage 2: LAeq-geluidscontouren bestaande moskee, bronniveau 109 dB(A).
- Bijlage 3: rekenpunten.

